

ANTROPONÍMIA A L'ARRAVAL DE SANT FELIP AL FINAL DEL SEGLE XVI

Miquel Àngel CASASNOVAS CAMPS

La construcció del castell de Sant Felip pot ser esdevingui la conseqüència més important de l'assalt piràtic de Barbarossa a la vila de Maó l'any 1535, tant pel cost econòmic que suposà per a tota l'illa de Menorca la construcció, com per les seves repercussions històriques ulteriors quan, per la importància del mateix castell, Menorca assoleix un alt valor estratègic per a les grans potències europees. El castell de Sant Felip és interessant també per a la demografia i l'antroponímia de la Balear Menor. En efecte, representa l'establiment, a la segona meitat del segle XVI, d'una guarnició militar permanent a l'illa formada en la seva totalitat per soldats peninsulars —la majoria d'ells castellans— que sovint formaven a Menorca llurs famílies, casant amb dones illenques. La guarnició de Sant Felip constituïa un grup social apart a Menorca, amb un marcat caràcter endogàmic.

Al present article oferim la relació d'antropònims consignats a una llista de compliment pasqual corresponent al 1588, la més antiga que hem localitzat de les pertanyents a la població de l'Arraval de Sant Felip. Al document objecte d'aquest treball consten relacionades totes les persones que varen complir amb els preceptes pasquals aquell any. Resten exclosos, doncs, els habitants que per llur curta edat no podien rebre els sagraments, però es relacionen les dones, fet aquest poc habitual als registres fiscals que solen ésser la base dels estudis demogràfics dels períodes pre-estadístics. Cal remarcar la gran riquesa d'antropònims presents a l'Arraval de Sant Felip, tot i considerant l'escassa entitat de la població. Al document estudiat són enregistrades cent noranta vuit persones, de les quals cent dos són homes i noranta sis dones. Reflectits a la següent taula els més corrents:

TAULA I: PRENOMS MASCULINS

<i>Prenom</i>	<i>Nombre</i>	<i>%</i>
Alonso	3	2,94
Antoni	4	4,90
Bartomeu	2	1,96
Diego	2	1,96
Domingo	7	6,86
Francesc	7	6,86
Gabriel	3	2,94
Joan	25	24,50
Llorenç	3	2,94
Marc	2	1,96
Miquel	5	4,90
Pere	12	11,76
Sebastià	2	1,96

TAULA II: PRENOMS FEMENINS

<i>Prenom</i>	<i>Nombre</i>	<i>%</i>
Àgueda	4	4,17
Àngela	2	2,08
Anna	4	4,17
Antònia	4	4,17
Bàrbara	3	3,25
Beatriu	3	3,25
Caterina	7	7,29
Clara	2	2,08
Elizabet	6	6,25
Esperança	4	4,17
Francesca	5	5,20
Llorença	2	2,08
Joana	15	15,62
Magdalena	6	6,25
Margarida	7	7,29
Maria	12	12,50

Hom pot observar com entre els prenom masculins té una preponderància indiscutible el de Joan, amb un 24,5% dels casos. El segueix a distància el prenom Pere, amb el 11,76%, mentre la resta de prenom té una freqüència menor. Vint-i-un són els prenom que sols tenen un representant: Andreu, Armand, Arnau, Arnald, Bernat, Blasco, Cristòfol, Felip, Gaspar, Gonzal, Guefrar [sic?], Guillem, Jaume, Jeroni, Mari, Montserrat, Nicolau, Onofre, Pasqual, Ponç, Vicens. En un cas no consta el prenom.

Pel que fa als prenom femenins, ens trobam amb vint-i-sis noms diferents. Els prenom amb més freqüències són Joana, Maria, Caterina i Margarida; essent deu els antropònims femenins els que sols compten amb un representant: Agnès, Bartomeua, Cinholema, Coloma, Florença, Marianna, Miquela, Praxedis, Rafela, Semprione.

TAULA III: ELS COGNOMS

Alcaymes (3); Balls (1); Barceló (1); Barreya, de (1); Briones, de (3); Burgos, de (3); Cáceres, de (1); Caeza (1); Carreras (3); Castillo (1); Castro, de (1); Ciguedo (1); Clavell (1); Climent (1); Clotxe (2); Contreras (1); Corafle, de (5); Dalmau (1); Díaz (2); Diéguez (1); Duzón (1); Espineta (1); Fernández (2); Flórez (1); Fluxà (1); Fornez (2); Fronsià (3); García (4); González (3); Guardia (1); Guasch (1); Heredia, de (1); Hernández (8); Hurtado (1); Jerez, de (3); Jofre (1); Juaneda (1); Lozano (2); Marquínez (4); Martínez (3); Medina (1); Méndez (2); Moll (1); Montoya, de (3); Morales (1); Navarro (1); Neto (5); Nieto (1); Quevedo (2); Quijntana (2); Ramos (1); Recesez (1); Ribera (1); Riera (1); Rodríguez (5); Roig (1); Romero (2); Ruiz (2); Sala (1); Salcedo (1); Sánchez (2); Sapeña (2); Saura (3); Sebrà (1); Seguí (1); Serrález (1); Sibereny (1); Sobias (1); Sotomayor (1); Suárez (4); Suau (1); Torre Nova (1); Vega, de (1); Verdú (5); Verdugo (1); Vilar (1); Villalonga (1); Vitoria (1); Yeure (1); No consta cognom (54 = 27,27%). Total 198. [Els totals obtinguts són numèricament massa reduïts per a tenir valor estadístic].

L'elevat percentatge de persones de les quals no consta el cognom és degut a que les dones casades eren enregistrades sols amb el seu prenom, consignant el grau de parentiu amb el cap de família. És de destacar que la majoria de cognoms són extranyos als dels habitants de la resta de l'illa a finals del segle XVI, però molts d'ells arrelarien a Menorca, arribant llurs descendents fins els nostres dies.

Font: *Arxiu Diocesà de Menorca*. Llibre primer de confirmacions de la parròquia d'Es Castell.

SOBRE ELS PREMIS BALDIRI REXACH

Com a president de l'organització dels benemèrits Premis Baldiri REXACH (ara amb grafia absurdament modificada: «Reixac» —nom que cap lector no trobarà escrit així a cap biblioteca nostra o de l'estranger), el senyor Joan Triadú ens ha fet arribar una carta que publicarem íntegrament (malgrat el seu to) en un pròxim número. — Hi afegirem naturalment la nostra resposta: car no tolerem que es rebaixin els nivells d'exigència científica de la nostra pedagogia; i es menysprein, les capacitats dels alumnes i del públic en general.